

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ในปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวคือ หลักการชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น มิได้มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว เพราะเป็นกรณีของการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงที่นำเสนอต่อศาล ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางจิตวิทยา และศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อนำมาประมวลและพิเคราะห์ว่า พยานหลักฐานที่ทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย หรือพยานศาลเองที่นำมาสืบนั้น มีความน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งกรณีดังกล่าวมักจะต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักสามัญสำนึกของบุคคลโดยทั่วไป (common sense) จึงไม่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ได้แน่นอนตายตัวดังเช่นการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือการนำสืบพยานในศาล ซึ่งกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ถึงการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่น่าจะพิสูจน์ความผิดได้ทุกกรณี เว้นแต่จะต้องด้วยข้อห้ามมิให้รับฟังตามที่กฎหมายกำหนด แต่พยานหลักฐานที่รวบรวมได้นั้นจะมีความน่าเชื่อมากน้อยต่างกันเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะของพยานหลักฐานนั่นเองว่าจะมีความน่าเชื่อถือและนำสู่ข้อเท็จจริงที่ต้องการพิสูจน์เพียงใด

อย่างไรก็ดี แนวทางในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้น ศาลยุติธรรมจะเป็นผู้พิจารณา โดยหลักแล้ว มักจะเลือกพยานที่น่าเชื่อถือที่สุด เป็นพยานที่นำมาเป็นหลักในการพิเคราะห์ข้อเท็จจริง และพิจารณาพยานอื่น ๆ เปรียบเทียบว่า ข้อเท็จจริงตามที่พยานหลักฐานต่าง ๆ ได้นำเสนอนั้น มีความสอดคล้องด้วยกัน หรือสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ควรจะเป็นเพียงใด ซึ่งในการพิเคราะห์ความสอดคล้องต้องกันของพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนี้ จำต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นข้อประกอบในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยาน อันจะนำไปสู่ข้อเท็จจริงที่สรุปได้

สำหรับในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะแยกพิจารณาปัญหาทั้ง 2 ออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยในปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน (admissibility of evidence) ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยในปัญหานี้ก่อน โดยอาศัยหลักกฎหมาย แล้วจึงให้ลูกขุนเป็นผู้วินิจฉัยในปัญหาการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (weighting of evidence) ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจ ไม่มีกฎหมายกำหนด จะเห็นว่า ระบบการรับฟังพยานหลักฐาน (admissibility of evidence) เป็นการ

กลั่นกรองพยานหลักฐาน การวินิจฉัยเกี่ยวกับพยานหลักฐานของศาลไทย จะพิจารณาในปัญหาการอ้างพยานหลักฐาน ซึ่งในข้อนี้มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 วางหลักไว้แล้วว่า พยานหลักฐานทุกชนิดที่น่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนในปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานนั้นศาลไทยจะพิจารณาใน 2 มิติ มิติแรกจะเป็นการพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นควรหรือไม่ควรที่จะนำมาพิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิด ซึ่งศาลจะต้องอธิบายและให้เหตุผลไว้ในคำพิพากษา มิติที่สองจะเป็นการพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่น่ามาพิสูจน์ได้นั้นสามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้หรือไม่

ทั้งนี้ ในส่วนของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 ซึ่งบัญญัติว่า " ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานขัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย"

อย่างไรก็ตาม หลักเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานซึ่งมาจากแนวคำพิพากษาฎีกาที่ศาลวางไว้เกี่ยวกับพยานหลักฐานประกอบนั้น มีหลักการที่ค่อนข้างจะแน่นอนและเป็นที่ยอมรับ จนถึงขนาดที่สมควรจะวางแนวทางให้ชัดเจนได้ กล่าวคือ ควรวางเป็นหลักว่าพยานหลักฐานบางอย่างที่ยังมีข้อสงสัยอยู่ ซึ่งได้แก่ คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน คำขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิด และคำให้การของพยานซึ่งเป็นพยานบอกเล่า เหล่านี้จะมีค่าน่าเชื่อถือเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าว ไปในแนวเดียวกัน มิฉะนั้นก็จะเกิดข้อสงสัยว่า ทำไมพยานหลักฐานซึ่งมีลักษณะเป็นอย่างเดียวกันแต่ศาลกลับรับฟังและให้น้ำหนักแตกต่างกัน การวางหลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานประกอบนี้อาจก่อให้เกิดคำถามว่าจะขัดกับหลักการใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยปัญหาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานหรือไม่ ในข้อนี้เห็นว่าไม่ขัดกับหลักการดังกล่าว เพราะในปัญหาการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนี้ แม้จะถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจอิสระและชอบด้วยเหตุผลของผู้มีอำนาจวินิจฉัยข้อเท็จจริงก็ตาม เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีของไทยมีการตรวจสอบดุลพินิจของศาล โดยการเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ดังนั้นจึงเห็นว่า น่าจะวางหลักเกณฑ์ที่

แน่นอนในปัญหาน้ำหนักของพยานหลักฐานบางชนิด โดยอาศัยหลักที่มาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวางไว้และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น คำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน คำขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิด และคำให้การของพยานที่เป็นคำบอกเล่า เพราะการวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอนจะเป็นแนวทางให้แก่คู่ความที่จะทราบว่า ต้องนำพยานหลักฐานอะไร แค่นั้นเพียงใด จึงจะพอรับฟังลงโทษจำเลยได้ และยังเป็นแนวทางต่อศาลในการใช้ดุลพินิจที่จะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไปในแนวทางเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ การวางบรรทัดฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา แม้จะมีประโยชน์ในด้านทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา 227 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ต้องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยไม่ให้ถูกละเมิด เว้นแต่ศาลจะเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น รวมทั้งทำให้การใช้ดุลพินิจอยู่ในกรอบของความเป็นเอกภาพก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาหรืออาจมีปัญหายูบ้าง กล่าวคือ การเดินตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลฎีกา เป็นเพียงแนวปฏิบัติของศาลไทยที่ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ในประเทศที่อยู่ในระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งโดยพื้นฐานมีหลักการนิติวิธีที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ทั้งศาลไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายที่จะต้องพิพากษาคดีตามแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ประกอบกับศาลมักจะมีแนวคิดว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเป็นเรื่องของดุลพินิจและเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แนวความคิดในการเดินตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา จึงอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง นอกจากนี้ ยังมีผลทำให้ศาลฎีกาไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องการวางบรรทัดฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเท่าที่ควร โดยเห็นว่าเป็นเรื่องของดุลพินิจในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาปัญหาการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ขัดหรือฝ่าฝืนบรรทัดฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ เนื่องจากเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จึงถูกจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาด้วยเหตุนี้ ป.วิ.อ. มาตรา 227/1 ที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2551 จึงได้นำหลักปฏิบัติในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานประเภทนี้ไว้ในทำนองเดียวกับแนวบรรทัดฐานศาลฎีกาที่มีมาแต่เดิม โดยเป็นการกำหนดแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาลในการชั่งน้ำหนักพยาน เป็นการนำแนวคำพิพากษาศาลฎีกามาบัญญัติไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบแนวทางการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานในกรณีดังกล่าวให้ได้มาตรฐานตาม มาตรา 227

6.2 ข้อเสนอแนะ

บางถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 มีลักษณะเปิดกว้างให้ผู้ใช้กฎหมายสามารถใช้ดุลพินิจได้ ซึ่งผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการอธิบายถ้อยคำดังกล่าวประกอบการใช้ดุลพินิจของผู้ใช้กฎหมาย ดังนี้

1. พยานบอกเล่า หมายถึง ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลได้นำเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือว่าเป็นพยานบอกเล่า

2. พยานขัดทอด หมายถึง กรณีพยานเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยแต่ไม่ใช่จำเลยในคดีเดียวกัน เพราะหากเป็นจำเลยในคดีเดียวกันจะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ที่ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

3. พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หมายถึง กรณีที่โจทก์ได้นำเสนอพยานไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของบันทึกคำให้การ หรือหนังสือแสดงความคิดเห็นต่อศาลโดยไม่มีพยานบุคคลมาสืบประกอบด้วย ทำให้จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านและจำเลยอาจเสียเปรียบในเชิงคดีซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อย

4. “พยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น” หมายถึง กรณีที่มีใช่เป็นพยานบอกเล่า พยานขัดทอด และพยานหลักฐานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน แต่เป็นพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่มีน้ำหนักน้อยและมีข้อบกพร่อง เช่น

4.1 พยานหลักฐานที่มีส่วนได้เสียกับคู่ความในคดี เช่น ประจักษ์พยานที่เป็นญาติกับผู้เสียหายหรือจำเลย หรือเป็นเจ้านายลูกน้องกัน หรือเป็นหุ้นส่วนคู่สัญญากัน เป็นต้น

4.2 พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีโอกาสถูกปลอมแปลง ปนเปื้อน หรือมีข้อสงสัยในการเก็บรักษา กล่าวคือ สายโซ่ของการควบคุม (chain of custody) ของพยานหลักฐานดังกล่าว ต้องไม่ขาดช่วง ไม่เปิดโอกาสให้ใครเข้ามาเปลี่ยนแปลงบิดเบือนได้ หากสายโซ่ของการควบคุมของพยานหลักฐานขึ้นดังกล่าวขาด (chain of custody broken) รับฟังได้ก็จริง แต่ต้องชั่งน้ำหนักด้วยความระมัดระวัง โดยเฉพาะพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งโดยหลักแล้วผู้วินิจฉัยคดีมักจะรับฟัง แต่หากรับฟังได้ว่าการเปลี่ยนแปลงหรือมี

โอกาสของการปนเปื้อน (contamination) ก็อาจจะทำให้พยานหลักฐานดังกล่าวผิดเพี้ยนไปจากข้อเท็จจริงได้¹

4.3 พยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบแต่ศาลได้รับฟังเข้ามาในเบื้องต้น เช่น พยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไปค้นได้มาโดยไม่ชอบ โดยไม่มีหมายค้นหรือหมายจับ หรือปรากฏพฤติการณ์ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวอาจจะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ ของกลางที่อาจจะเกิดจากการยึดยึดใส่ความของเจ้าหน้าที่² เป็นต้น

4.4 พยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ศาลเห็นว่ามีความน่าเชื่อถือในการที่จะเชื่อฟังกล่าวคือ เป็นกรณีปลีกย่อยที่เปิดกว้างให้เป็นดุลพินิจของศาล เพราะตามเจตนารมณ์ของผู้บัญญัติกฎหมาย ต้องการให้บทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเบ็ดเสร็จ (sweeping cost clause) เนื่องจากในอนาคต อาจจะมีพยานหลักฐานที่มีจุดอ่อนข้อสงสัยลักษณะอื่น ๆ เข้าสู่การพิจารณาของศาลอีก ซึ่งย่อมอยู่เหนือการคาดหมายของผู้บัญญัติกฎหมาย จึงไม่อาจบัญญัติให้มีลักษณะแน่นอนตายตัวได้³

5. เงื่อนไขเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา 227/1 กล่าวคือ

5.1 “มีเหตุผลอันหนักแน่น” หมายความว่า พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังนั้นต้องมีเหตุผลหนักแน่นที่จะเชื่อพยานที่มีน้ำหนักน้อยนั้นโดยลำพัง อาจเป็นเพราะพยานหลักฐานนั้นโดยสภาพมีความน่าเชื่อถือมาก หากเป็นพยานบุคคลก็ต้องเป็นพยานที่เบิกความข้อเท็จจริงเชื่อมโยงสมเหตุสมผลเป็นพิเศษ เช่น คำให้การของพยานในครั้งก่อน⁴ พยานขัดทอดที่เบิกความโดยไม่มีที่ท่าว่าจะแก่งัดประวิงประมาทเลย หากเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ปนเปื้อน ก็ต้องมีใช้การปนเปื้อนในสาระสำคัญอันจะทำให้มีการบิดเบือนไปจากหลักวิชาหรือหลักทางทฤษฎี เป็นต้น

¹สำนักกรรณการประชุมและชวเลข, รายงานการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค 5 ว่าด้วยพยานหลักฐาน) สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 30/2550 วันพฤหัสบดีที่ 27 กันยายน 2550, น. 2/1.

²เพ็ญอึ้ง.

³คำพิพากษาฎีกาที่ 4505/2531 จากรวมคำพิพากษาฎีกา พ.ศ.2531 เล่มที่ 10 จัดพิมพ์โดยสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, น. 316.

⁴คำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2530 จากรวมคำพิพากษาฎีกา พ.ศ.2530 จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา, น. 813.

5.2 “มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี” หมายความว่า เป็นลักษณะพิเศษของคดีบางคดีที่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นมาประกอบไม่ได้หรือเป็นไปได้ยาก เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งโดยส่วนใหญ่ ความผิดมักจะเกิดในที่ลับตาคนหรือเกิดในสถานที่ส่วนบุคคล โดยพฤติการณ์ความผิดมักจะปรากฏกันเฉพาะสองต่อสองระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งศาลอาจจะฟังคำให้การของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนซึ่งได้กลับคำให้การในชั้นศาลเพียงอย่างเดียวลงโทษจำเลยก็ได้ หากความปรากฏแก่ศาลว่าคำให้การในชั้นสอบสวน ผู้เสียหายได้ให้การอย่างละเอียดถึงขั้นตอนในการกระทำความผิด พนักงานสอบสวนได้ทำคำให้การดังกล่าวไปตามหน้าที่ โดยสุจริต มิได้มีเจตนาถ่วงล่าช้าและปรากฏพฤติการณ์ที่จะเป็นการกลับคำให้การเพื่อช่วยเหลือจำเลยโดยไม่สุจริต หรือถูกข่มขู่ หรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพล เช่นนี้ ศาลอาจเชื่อฟังคำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวขึ้นเดียวลงโทษจำเลยได้ หรือคดีการให้สินบนกรณีมีผู้รับสินบนหลายคน ซึ่งอาจฟังเฉพาะคำให้การขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดเพื่อลงโทษจำเลยได้ หากปรากฏว่าพยานได้ให้การโดยละเอียดถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด และไม่ปรากฏว่าผู้ให้การขัดทอดนั้นจะได้รับประโยชน์จากการให้การนั้นแต่อย่างใด

5.3 “มีพยานหลักฐานประกอบอื่น” ซึ่งบทบัญญัติในวรรคสองได้ให้คำนิยามไว้โดยมีถ้อยคำซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ชักฎหมายได้ใช้ดุลพินิจหรือมีความไม่ชัดเจน โดยแยกอธิบาย ได้ดังนี้

1) “รับฟังได้” หมายความว่า เป็นพยานหลักฐานที่ไม่ต้องด้วยบทตัดพยานหลักฐานตามมาตรา 226 – 225/5 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง (admissible evidence) เพราะพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ (inadmissible evidence) ย่อมนำมาใช้ในคดีมิได้ จึงไม่สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบได้โดยสภาพอยู่แล้ว

2) “มีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหาก” หมายความว่า พยานหลักฐานซึ่งมิใช่ส่วนหนึ่งของพยานที่จะไปช่วยเสริมน้ำหนัก มิได้มีแหล่งที่มาเดียวกัน หรือมิได้ทราบข้อเท็จจริงที่จะเบิกความมาจากพยานที่จะไปช่วยเสริมน้ำหนักนั้น หากแต่ทราบข้อเท็จจริงมาจากแหล่งอื่น หรือมิใช่สำเนาของพยานหลักฐานที่จะไปช่วยเสริมน้ำหนักนั้นเอง เช่น บันทึกคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหา กับบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุพร้อมภาพถ่าย พยานหลักฐานหลังไม่สามารถนำมาเป็นพยานประกอบเสริมน้ำหนักพยานแรกได้ เพราะมีแหล่งที่มาเดียวกันซึ่งต่างก็มาจากคำให้การรับสารภาพดังกล่าวนั่นเอง

3) “มีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น” หมายความว่า ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงของพยานประกอบดังกล่าว น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ กล่าวคือ พยานประกอบนั้นมีคุณภาพดีหรือ

คุณค่าเชิงพิสูจน์ (probative value) มากพอที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่คดีได้ในทางใดทางหนึ่ง⁵

4) ในกรณีพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สายโซ่ของการควบคุมไม่ต่อเนื่อง (chain of custody broken) หรือมีโอกาสถูกปนเปื้อน (contamination) นั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องในเรื่องของความน่าเชื่อถือ พยานประกอบของพยานดังกล่าวข้างต้นนั้น มีความเป็นไปได้สูงที่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ มาเบิกความแสดงให้ศาลเห็นว่า การปนเปื้อนหรือการไม่ต่อเนื่องของการควบคุมดังกล่าว มิได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลักวิชาหรือทฤษฎีอย่างเป็นสาระสำคัญแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ พยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวต้องมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น กล่าวคือ ต้องมิใช่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้มีหน้าที่จัดเก็บ จัดทำ หรือเก็บรักษาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั่นเอง ซึ่งในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสืบพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้เอง หรือมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ เพื่อให้การค้นหาคำความจริงในคดีอาญา ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมากที่สุด⁶

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบจากแหล่งอื่นมาสนับสนุนแล้ว ก็มิได้หมายความว่าศาลจะต้องเชื่อและรับฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติไปตามนั้นเสมอไป ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจอีกชั้นหนึ่งว่าพยานหลักฐานดังกล่าว จะมีน้ำหนักมั่นคงพอที่จะให้เชื่อไปตามนั้นได้หรือไม่จึงจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือจนล้นส่งสัยตามสมควร ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานดังกล่าวนั่นเอง

⁵คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1172/2510 จากรวมคำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ.2510 จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา, หน้า 1986.

⁶ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228